

Men også WTO landenes flåder ønsker kontrol over disse områder til udpassage fra baseområderne i en krise eller krig. En forudsætning for at bevare kontrollen over disse områder, der har afgørende betydning for situationen på landjorden, er, at NATO råder over de nødvendige flådestyrker og allerede i fredstid uhindret kan gennemføre den nødvendige øvelsesvirksomhed.

Øvelsesvirksomheden har udover de rent træningsmæssige formål også betydning, fordi de viser modparten, at flåderne er effektive, og at de er i stand til at løse opgaverne hurtigt og smidigt overalt i alliancens interesseområde. En reduktion af disse muligheder kan derfor kompromittere alliancens formål og strategi.

Det maritime øvelsesprogram har til formål at afprøve den maritime strategi. Programmet omfatter jævnlige øvelser i områderne, der støder op til de før nævnte interesseområder. Til større flådeaktiviteter er en række mindre lokale øvelser knyttet i et kompliceret netværk, og de enkelte nationer investerer hver for sig mange ressourcer for at understøtte og medvirke i dette øvelsesmønster.

De store flådeøvelser, hvoraf der i gennemsnit afholdes 3 om året, omfatter op til 200 skibe med tilhørende kommandomyndigheder i land. Af mindre øvelser afholdes gennemsnitligt 7 med deltagelse af op til ca. 30 skibe og ubåde støttet af fly. På nationalt plan gennemfører nationerne ca. 20 øvelser årligt. Hertil kommer en række flådeaktiviteter – ca. 40 i gennemsnit om året – der ikke betegnes som øvelser, men som sikkert fra østlig side gerne ses defineret som sådanne.

Set over en årrække er flådeaktiviteterne blandt andet af økonomiske årsager generelt nedtrappet, og der tilbringes i dag færre timer til søs i de fleste flåder sammenlignet med situationen for år tilbage. En yderligere reduktion af muligheden for træning er derfor kritisk. Begrænsninger i størrelse, sammensætning eller frekvens for øvelserne vil reducere træningsudbyttet. WTO-forslagene indebærer en generel reduktion af vestens aktuelle øvelsesmønster på mere end 50 pct. og for de store øvelser en reduktion på over 80 pct. på årsbasis.

En troværdig afskrækkelse kræver tilstrækkelige, udholdende og trænedede flådestyrker. Denne balance er i dag stort set til stede i de vestlige flådestyrker og har medvirket til opretholdelse af freden i mere end 40 år. Forslag, der medfører en forskydning af denne følsomme balance, vækker derfor betænkelighed i den vestlige lejr, og der er god grund til meget omhyggeligt at vurdere hvert eneste forslag i så henseende.

At vesten så samtidig gerne ser konkrete resultater på østlig side af andre tidligere fremsatte østlige hensigtserklæringer på området, er næppe overraskende.

5.3. Er NATOs flådestyrker destabiliserende?

Når det fra østlig side fremføres, at flådestyrker virker destabiliserende, skal det ses i et vist perspektiv. Flådestyrker – bortset fra amfibiestyrker med marineinfanteri – kan ikke erobre territorium og kan derfor ikke siges at udgøre en trussel i samme forstand som kampvogne og infanteri. At de vestlige flådestyrker af WTO landene opfattes som destabiliserende skal afvejes med deres betydning for alliancen. Det fremgår af mandaterne for CFE og CSBM forhandlingerne, at nationerne betragtede tabet af territorium – førende til besættelse af hjemlandet – som den største trussel mod sikkerheden. Truslen fra flådestyrker omtaltes ikke i denne sammenhæng. Der er derfor fokuseret på foranstaltninger, der effektivt kan reducere den direkte trussel hidrørende fra landstridskræfter. Og det bør her erindres, at NATOs fremskudte forsvar skal støtte operationer på nationernes eget landterritorium, ikke invasion af WTO landene. Set fra en østlig synsvinkel forekommer opfattelsen af de vestlige flådestyrker – og her vel især hangarskibsgrupperne – imidlertid forståelig, og det er på denne baggrund, parternes strides.

5.4 Havenes frihed

Begrænsninger af flådeaktiviteter i internationalt farvand indebærer krænkelse af og indgreb i den internationalt anerkendte opfattelse om havenes frihed. Flådestyrkernes fleksibilitet kan kun udnyttes under forudsætning af ha-